

DET NORSKE BIBELSELSKAP

som misjonerende selskap

av

ALF HAUGE

Gjennom mange år hadde Årsberetningen for Det Norske Bibelselskap (DNB) et anhang: «Fra bibelmisjonens arbeidsmark». Det utgjorde den største del av årsberetningens omfang, og det var sikkerlig det stoff som ble mest lest. Det var for største delen klipp fra «The Bible in The World», Det Britiske og Utenlandske Bibelselskaps (BFBS) månedsblad. Det var beretninger om bibeloversetteres og kolportørers utrettelige, slitsomme og ofte farefulle arbeid, om underfull styrelse og herlige virkninger der Ordet kom ut. Det var også tall som fortalte om arbeidets vekst — om bibeloversettelser på 400 språk, 500, 600, 1000 språk, og om antall av eksemplarer som gikk ut, fra titusener til hundretusener, til millioner. Rundt om på prestegårdene og i mange hjem i menighetene satt vi og leste «så øyet ble stort og vått». Det var noe eget fascinerende ved denne gren av misjonsarbeidet!

Men det hendte ikke sjelden at vi ble litt beklemt ved tanken: dette arbeidet har vi jo ingen del i! Og det var de som spurte om disse beretningene hørte hjemme i årsberetningen for Det Norske Bibelselskap all den stund dets arbeid var så helt nasjonalt begrenset. Vel pleide det vennskapelige forbindelser med søsterselskapene BFBS i London, American Bible Society (ABS) i New York, National Bible Society of Scotland (NBSS) i Edinburgh og Det nederlandske bibelselskap (NBS) i Amsterdam, slik at det kunne fortelle om det misjonerende arbeid disse fire selskaper gjorde. Men det var også alt. Det kjentes som et misforhold at vi som kalte oss et misjonsfolk, helt enkelt overlot til andre lands bibelselskaper å sørge for Den hellige skrift til våre misjonsmarker. Også norske misjonærer var

med på bibeloversettelser, men vi lot dem gå til London for å ordne med utgivelse og spredning!

Gjennom samtaler i prestesamvær og i underavdelinger av Bibelselskapet fikk man inntrykk av at denne reaksjonen var mer alminnelig enn en skulle ha trodd, all den stund det ikke var noen tegn til at Bibelselskapets styre hadde noen tanke på kursendring. Det betød imidlertid at tanken var moden for realisasjon da tiden var inne. Årsberetningenes notiser «fra bibelmisjonens arbeidsmark» var et frø som ikke var sådd for-gjeves.

Foranledningen kom imidlertid utefra. De fire misjonerende bibelselskaper hadde lenge virket uavhengig av hverandre. Etter hvert ble det ikke lite av «overlapping». Tre av selskapene arbeidet i China, og de ble klar over at en ko-ordinering måtte til, hvis de ikke skulle gjøre unødig dobbeltarbeid. I 1932 ble det holdt en konferanse i London mellom BFBS, ABS og NBSS, hvor et samarbeid i China ble vedtatt. Her ble for første gang nevnt ønskeligheten av et råd for de nasjonale bibelselskaper.

I årene som fulgte ble samarbeidet bygget videre ut, og i 1939 ble det holdt en konferanse i Holland, hvor, foruten de fire «store», også Det Norske og det Franske Bibelselskap deltok. Her ble det utarbeidet et forslag til opprettelse av et «bibelselskapenes råd». Den annen verdenskrig satte en stopper for videreførelsen.

Straks etter krigens slutt sendte BFBS, med tilslutning av ABS, den ene av generalsekretærene, dr. John R. Temple, ut på en rundreise til de européiske bibelselskaper, for å inspirere dem til å bli med i et ko-operativt og verdensomfattende bibelarbeid, med et råd som fellesorgan.

Dr. Temple's reise resulterte i en konferanse i England (London og Haywards Heath) i mai 1946 — en av de første kirkelige verdenskonferanser etter krigen. Her møtte representanter for bibelselskaper i Danmark, Finnland, Frankrike, Holland, Norge, Polen, Skottland, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekkoslovakia, Tyskland og USA. Her ble den nye verdensorgani-

asjon «United Bible Societies» (UBS) stiftet, og som organisasjonens formann ble valgt representanten for DNB, biskop dr. Eivind Berggrav.

Biskop Berggrav har fortalt om det inntrykk det gjorde på ham da «the grand old man» i ABS, dr. Eric North, sa til ham: «Et bibelselskap som bare arbeider som bibelforlag for sitt eget land, er et egoistisk bibelselskap, som driver handel med Guds ord». Det var hardt og virket urettferdig, syntes han. DNB hadde oppfylt sine forpliktelser etter formålsparagrafen.

Men samtidig ble det rullet opp en bibelsituasjon som måtte gjøre inntrykk. De kontinentale bibelselskapene i Europa var blitt mer eller mindre lammet av krig og okkupasjon. Biskop Hanns Lilje, som møtte fra Tyskland, ba om hjelp til å få trykt en million bibler til dekning av det første påtrengende behov.

Men like påtrengende var behovet for bibler til Asia, Afrika og Sør-Amerika — et behov som var øket sterkt, dels på grunn av krigsårenes nedsatte produksjons- og transportkapasitet, dels fordi en storstilet opplæring av analfabeter var satt i gang i mange land.

Behovet var faktisk øket slik at de fire misjonerende selskaper vanskelig kunne greie å dekke det alene. Derfor gikk det ut et kall til alle bibelselskaper: «et nasjonalt bibelselskap, uansett hvor liten bidragsinntekt det har, bør ta sin forholdsvis del i det verdensomfattende arbeid».

DNB var selv i en vanskelig situasjon i 1946. Bibelproduksjonen hadde vært sterkt hemmet under okkupasjonen. Uten lagere og med helt utilstrekkelig driftskapital skulle selskapet ta fatt på å fylle de store hullene. Men det ble likevel en råd for å hjelpe de selskaper som var i større nød. For midler som kom inn ved en ofring i kirkene, og et tilskudd fra Kirkens Nødhjelp ble det sendt 30 tonn bibelpapir til Ungarn og 12 tonn til Øst-Tyskland.

Da denne hjelpen, høsten 1949, var brakt vel i havn, ble spørsmålet om et videre ansvar tatt opp for alvor.

Men først måtte selskapets lover forandres. Formålsparagrafen begrenset virkefeltet til «alle fedrelandets egne». Sel-

skapets oppbygging og styresett var avpasset etter dette formål og ville ikke være høvelig for et arbeid som innbefattet et misjonsformål.

Den 13. desember 1949 oppnevnte Sentralkomiteen en lovkomité, og etter en grundig behandling i Sentralkomiteen og stiftskomiteene kunne Sentralkomiteen endelig 16. januar 1951 konstatere at de nye lover var vedtatt med over $\frac{2}{3}$ majoritet av alle stiftskomiteer. De nye lover trådte straks i kraft.

Formålsparagrafen hadde her fått denne ordlyd:

Det Norske Bibelselskaps formål er å utbre Den Hellige Skrift

- a) innen landet,
- b) blant landsmenn i det fjerne og på havet,
- c) i fremmede land og på fremmede språk.

Selskapet søker dette formål fremmet

1. ved å sørge for nødvendige oversettelser
 - a) til landets språk (norsk i begge målfører og samisk),
 - b) etter behov og i samarbeid med norske misjonsselskaper og Verdens Forenede Bibelselskaper til andre, særlig norske, misjonsmarkers språk;
2. ved å sørge for at Bibelen og enkelte deler av den blir trykt, innbundet og solgt billigst mulig eller delt ut som gave.

Styreformen ble også forandret. Tidligere besto styret av stiftskomiteene, en for hvert bispedømme. Stiftskomiteen i Oslo hadde, som «centralkomite», den alminnelige ledelse av virksomheten, men i alle viktigere saker skulle stiftskomiteenes mening innhentes.

De nye lover gir Sentralstyret en utstrakt myndighet, og instituerer et Landsstyre som består av stiftskomiteenes formenn pluss Sentralstyret. Landsstyret skal møte en gang årlig og har avgjørelsen i saker av prinsipiell art.

Stiftskomiteene er etter de nye lover arbeidsorganer som skal fremme aktiv oppslutning om selskapets arbeid innen bispedømmet med særlig sikte på bibelspredning, bibelbruk og støtte til bibelmisjonen.

Som arbeidsorgan innen den enkelte menighet instituerer de nye lover «bibellag» som skal være et menighetens arbeidslag for bibelspredning, bibelbruk og bibelmisjon.

Med rette har bibelarbeidet fra gammel tid av vært regnet som en menighetsoppgave. Bibelselskapet har ikke villet gjøre noen forandring i dette, og det har derfor stadig innskjerpet at menighetens bibellag ikke skal være en forening, men et arbeidslag som tar ansvar for denne spesielle gren av menighetsarbeidet. Derfor må bibellaget samarbeide med menighetsrådet.

I det rent menighetsmessige bibelarbeid ser Bibelselskapet sin oppgave i å yte all mulig service til bibellaget, men i bibelmisjonsarbeidet er det bibellagets oppgave å formidle menighetens støtte til selskapet. Bibellagets viktige oppgave i selskapets arbeid er markert ved at lovene instituerer bibellagets medlemsskap i selskapet.

Denne nye organisasjonsform for Bibelselskapet som misjonerende selskap var særlig motivert av to hensyn. For det første kvitte man seg for å bygge opp enda et nytt apparat med foreninger, kretsstyrer og sekretærer. Man ville heller bygge videre på den direkte kontakt med menighetene som gjennom alle år hadde vist seg tjenlig for selskapets innenlands arbeid. For det annet så man muligheten for støtte til dette nye misjonstiltak først og fremst i at det appelleres til en «takk for Bibelen» — et «Bibelgledens overskudd».

Derfor fikk den nye organisasjonssekretær først og fremst som oppgave å virke for at Bibelen ble mer og bedre lest rundt om i menighetene. En vei til dette mål er bibelgruppene, og de hjelpemidlene for bibellesningen som er blitt utarbeidet og spredt. At dette arbeid ikke har vært forgjeves, bekreftes av de ca. 1000 grupper, vesentlig av naboer, som kommer regelmessig sammen i hjemmene for å lese sammen i Bibelen. Bibelagene har som oppgave å holde kontakt med gruppene i menigheten og formidle hjelp fra Bibelselskapet, men dessuten sørge for at bibelmisjonsoppgaven blir gjort kjent for gruppene.

Det er et arbeid på lang sikt, og ennå står en bare i begyn-

nelsen. Men vi har fått tro på at dette er veien — det naturlige grunnlag for et misjonsarbeid av denne art.

Ved siden av bidrag fra «bibelvenner», gjennom bibellagene og direkte, har kirkeofringer utgjort en større del av gaveinntektene. Men særskilt må nevnes at meget er kommet inn i kollekter ved store fellesmøter hvor de deltagende samfunn og organisasjoner har sluttet opp om bibelmisjonen som en naturlig felles sak.

Fra ca. kr. 25.000 det første året har bidragene øket til det femdobbelte i 1957. Det er ikke store beløp i forhold til det som ytes til annet misjonsarbeid her i landet, og slett ikke i forhold til det som bibelvenner i andre land yter til bibelmisjonsarbeidet. Gaveinntektene til BFBS fra New Zealand — med vel 2 millioner innbyggere — utgjør årlig ca. 1 million kroner, nær 50 øre pr. innbygger. I de andre britiske dominier og i USA ligger gaveinntektene mellom 15 og 25 øre pr. innbygger i gjennomsnitt. For å komme forholdsvis på høyde med disse land, som hittil har båret det alt vesentlige av verdens bibelarbeid, må gaveinntektene opp i atskillig over en halv million kroner.

Det har ellers vist seg at inntektene har øket i og med hver ny oppgave som er tatt opp.

Madagaskar

Alt i den første rådslagning i Sentralkomiteen ble det nevnt som et ønskemål å få overdradd ansvaret for Bibelen på Madagaskar, et ansvar BFBS hadde båret i mer enn 100 år.

Ved et UBS-møte i England sommeren 1950 ventilerte biskop Berggrav tanken for lederne i BFBS. Han gjorde det klart for dem, at som vår første bibelmisjonsoppgave gjaldt det å finne en som ville vinne gjenklang hos de norske misjons- og bibelvenner. Vi ville neppe nå langt med en appell om bidrag til det verdensomfattende arbeid som BFBS og ABS sto i brodden for. Heller ikke for et arbeid et eller annet sted på kloden hvor de norske kristne ikke allerede var engasjert. Men Madagaskar — misjonsvennenes kjærlighet nr. 1 — ville vekke begeistring.

Det var tydelig at BFBS til å begynne med kunne styre sin

begeistring ved tanken på å gi fra seg ansvaret for Madagaskar. Også britisk misjon (London-misjonen, LMS) hadde et gammelt og stort arbeid på denne øya. Den gassiske bibelen var den første av BFBS' misjonsbibler for Afrika, og dens historie («the buried Bible») en av de hyppigst fortalte i selskapets propaganda.

En foreløpig avtale ble truffet i et møte mellom begge selskapers sekretærer i 1951 og godkjent i Sentralstyrets møte 9. oktober s. å. Den gikk ut på at Det Norske Bibelselskap fra og med 1951 skulle refundere Det Britiske Bibelselskap alle dets utgifter til bibler og bibeldeler til Madagaskar. Spørsmål om produksjon og administrasjon m. v. ble utsatt til senere forhandlinger.

Etter at det hadde vært korrespondert om sakene i 2 år, kom den assisterende generalsekretær i BFBS, J. T. Watson, og lederen av bibeldepotet i Tananarive, J. Conolly, til Oslo i oktober 1953. Etter tre dagers forhandlinger ble det satt opp en detaljert overenskomst som i den følgende måned ble godkjent av begge selskapers styre.

Dens hovedpunkter var:

1. Ansvaret for *oversettelsen* forblir hos BFBS, og dette skal markeres ved at begge selskaper angis som utgivere på utgavenes titelside.
2. DNB overtar ansvaret for *produksjonen*, mens BFBS er villig til fortsatt å besørge trykning på selskapets trykkplater og innbinding dersom DNB ønsker det.
3. Så lenge Mr. Conolly forestår ledelsen av LMS' trykkeri bokhandel i Tananarive, forblir han som leder av bibeldepotet og distribusjonen for Madagaskar.
4. Spørsmål om utsalgspriser og rabatter m. v. avgjøres av begge bibelselskaper, etter at den gassiske bibelselskapskomité har uttalt seg.

Sommeren 1956 besøkte Sentralstyrets medlem, sokneprest Lars Johan Danbolt, Madagaskar etter innbydelse av den gassiske bibelselskapskomité. Under sitt besøk kontaktet han de fleste kirkers og misjoners ledelse og satte seg nøye inn i hvor-

dan bibeldistribusjonen virket og hvilke ønskemål der var for endringer eller utvidet arbeid.

På grunnlag av hans rapport og med foranledning i forestående styrer-skifte ved LMS-trykkeriet, tok Sentralstyret initiativ til forhandlinger med BFBS om visse endringer i overenskomsten. Disse forhandlinger ble avsluttet ved et møte i Amsterdam i mai 1957, hvor følgende endringer ble vedtatt av begge selskaper:

1. Begge de to misjonstrykkerier og bokhandler i Tananarive — LMS' og det lutherske — skal antas som distribusjonssentraler på samme vilkår, idet dog LMS forestår importen.
2. Alle spørsmål om priser, rabatter o. l. avgjøres av DNB etter konsultasjon av den gassiske bibelselskapskomité.
3. Det blir tatt opp arbeid for utvidet kolportasje ved bibelbiler, idet begge selskaper er villige til å bekoste anskaffelse og drift av hver sin bibel-bil.

Allerede i desember 1952 ble det tatt skritt til ny oppsetting av gassisk nytestamente med Salmenes bok i John Griegs Boktrykkeri i Bergen. Misjonsprest Haaland og frue og misjonsprest Frisch leste korrektur, og i januar 1954 kunne trykningen av det første opplag på 50.000 eksemplarer påbegynnes. A/S Boken, Bergen, ble overdradd innbindingen og 24. april 1954 gikk de første 37 kasser med 10.000 testamenter til Madagaskar. Det var første gang en «misjonsbibel» var trykt i Norge og sendt ut fra Norge. Akkurat i de dagene var bibelselskapsfolk fra hele verden samlet i England til BFBS' 150-års jubileum, og da biskop Berggrav overrakte et vakkert innbudet eksemplar av testamentet som gave til BFBS, nevnte han i sin tale at denne utsendelsen var en virkelig begivenhet for de norske bibel- og misjonsvenner.

Hele opplaget ble sendt ut i løpet av året og et nytt opplag bestilt allerede før året var ute.

De andre gassiske bibelutgaver er fortsatt blitt trykt i London og sendt ut derfra, bortsett fra en liten bibelutgave på indiapapir som er blitt innbundet i Bergen.

Fra 1951 til og med 1957 er det i alt sendt ut til Madagaskar for DNB's regning: 86 669 bibler, 81 264 nytestamenter med Salmene og 77 522 evangelier. DNB's netto utgifter til dette dreier seg om ca. kr. 300.000. Dessuten har DNB bidradd med £ 250 til trykning av et nytt opplag av den gassiske bibelkonkordans.

Som ovenfor nevnt planlegges nå en utvidet kolportasjevirksomhet. Det lutherske trykkeri har erklært seg villig til — i samarbeid med misjonærer i de distrikter som besøkes — å forestå driften av en kolportasjebil for bibler og kristelig litteratur. Trykkeriet har fått i oppdrag å kjøpe inn bilen for DNB's regning.

Endelig kan nevnes at noe mer langsiktige planer om opprettelse av et nasjonalt gassisk bibelselskap har vært ventilert.

Kamerun

I 1952 kom det forespørsel fra Det norske misjonsselskap (NMS) om Bibelselskapet kunne ta på seg utgiftene med å få Det nye testamente oversatt til mbum, et av hovedspråkene på misjonens felt i fransk Kamerun. Det eneste av Skriften de hadde på dette språk var Lukas-evangeliet og Apostlenes Gjerninger, begge utgitt av BFBS. Misjonsprestene Nils Otterøy og Sverre Fløttum hadde nå oversatt det meste av evangeliene, men NMS så seg ikke råd til å holde dem i oversettelsesarbeid for lengere tid fremover.

Landsstyret vedtok i 1953 å overta det økonomiske ansvar for oversettelsen, og etterat BFBS' oversettelsesdepartement hadde tatt på seg det språklige tilsyn, ble det sluttet en avtale 19. mai 1954 mellom DNB og NMS, som gikk ut på:

- a. Otterøy og Fløttum skal bruke halv tid til oversettelse, og DNB påtar seg å refundere halvparten av deres lønninger samt spesielle utgifter ved oversettelsesarbeidet.
- b. De 4 evangelier som foreligger i manuskript trykkes i Norge for regning av DNB så snart oversettelsen er godkjent av BFBS.

- c. Det nye testamente trykkes likeså så snart oversettelsen er fullført og godkjent.
- d. NMS overtar distribusjonen.

De 4 evangelier på mbum — «Linjilari» — ble satt opp og trykt hos Grøndahl & Søn i Oslo. Otterøy og frue var hjemme på den tid og kunne selv besørge korrekturen. I november 1955 var opplaget — 15.000 eksemplarer — ferdig trykt, og i februar 1956 leverte A/S Boken i Bergen de første 2.000 innbundne eksemplarer. Med første båt gikk de sørover, og i april 1956 var det høytid i Ngaoundere da det første eksemplar — innbundet i kalveskinn og med biskop Berggravs dedikasjon — ble overrakt til den innfødte oversettelses-hjelper Gangeu.

«Linjilari» markerer også en begivenhet i norsk bibelmisjon: den første misjonsutgaven som er oversatt av nordmenn, satt opp, trykt og innbundet i Norge og gitt ut for norsk regning.

Salget av «Linjilari» har gått langsommere enn ventet, og Bibelselskapet har tilbudt seg å senke utsalgsprisen hvis det kan bety øket salg.

Oversetterne har godt håp om å bli ferdig med oversettelsen av Det nye testamente og Salmenes bok engang i 1959.

Hele dette prosjektet er beregnet å koste Bibelselskapet ca. kr. 200.000,—.

India

I 1952 forespurte den danske prost A. Kristiansen om DNB kunne være villig til å finansiere oversettelse av Det gamle testamente til *boroni*, et av språkene på Santalmisjonens felt i Assam. Prost Kristiansen hadde tidligere, som misjonær i Assam, oversatt Det nye testamente til *boroni*. Nå hadde han fått inntrengende henvendelse om å komme tilbake for å gi sine boro-venner hele Bibelen.

DNB erklærte seg villig til å bære en større del av utgiftene hvis det danske — og muligens det amerikanske — bibelselskap ville skyte til en mindre del.

Ved korrespondanse med BFBS og Det indiske bibelselskap ble det imidlertid klart at disse selskaper hverken kunne eller

ville anbefale dette oversettelsesarbeid. Grunnene var dels den alminnelige språkpolitikk i India, dels det faktum at Det nye testamente på boroni hadde fått meget liten utbredelse og at språket ble regnet for et utdøende språk. Det var trist å måtte sende dette budskap til den aldrende prost, som var gått inn med liv og sjel for å vie sin livsaften til boroene.

Da planen om oversettelse til boroni måtte skrinlegges, ba Bibelselskapet Det indiske bibelselskap om et forslag til en annen passende oppgave i India. Det indiske forslag vakte stor glede da det kom, og ble straks godtatt. Det gikk ut på at DNB skulle betale trykningsutgiftene for 20 000 evangelier og 8 000 nytestamenter i den nye «Union Version av Santali».

På santali har det hittil vært to oversettelser i bruk: benagariabibelen, Skrefsrud|Boddings verk, og talhari-testamentet, oversatt og brukt av engelsk og skotsk misjon. De forskjellige misjoner er nå blitt enige om en felles bibelutgave, og en revisjonskomité, hvor den norske misjonsprest Dørdal var eneste teologiske medlem, har nylig avsluttet revisjonen av Det nye testamente.

Trykningen blir nå utført i Baptist Mission's Press i Calcutta, og utgiftene er anslått til kr. 55.000,—.

Uruguay og Paraguay

Tendensen i bibelselskapenes samarbeid har i de senere år gått i retning av felles-agenturer (Joint Agencies), dvs. at flere selskaper går sammen om å bære det økonomiske ansvar for bibelarbeidet i de forskjellige områder, mens arbeidet administreres fra det selskap som har de naturligste forutsetninger for dette. På denne måten vil man søke å komme lengst mulig mot det mål at alle selskaper kjenner seg ansvarlig for bibelarbeidet over hele verden.

Under UBS-rådsmøtet i Brasil i 1957 foreslo representanten for ABS at Det Norske Bibelselskap skulle gå inn i felles-agenturet for Uruguay og Paraguay, hvor ABS og BFBS tidligere har deltatt med en halvdel hver.

Et av motivene for dette forslag var at man så det ønskelig

at de skandinaviske kirker og misjoner ville interessere seg mer for evangelisasjon og misjon på dette «morgendagens» kontinent. Det var en ulyksalig beslutning Edinburgh-konferansen tok i 1910 da den ikke tok Sør-Amerika med i de områder som skulle betraktes som misjonsland. Det er bare en liten prosent av befolkningen som har tilknytning til romerkirken, og der er nå stor åpenhet for protestantisk misjon. En bibelkontakt ville kunne være det første skritt i retning av kristent ansvar i Sør-Amerika.

I Landsstyrets møte høsten 1957 ble det vedtatt at DNB fra 1958 av går inn i fellesagenturet for Uruguay og Paraguay med ansvar for $\frac{1}{3}$ av utgiftene. Agenturet administreres av ABS.

Slik har Bibelselskapets ansvar i bibelmisjonen etter hvert nådd ut til alle de tre kontinenter — Asia, Afrika og Sør-Amerika — som ennå må ha en vesentlig støtte fra «den vestlige verden» om Bøkenes bok skal kunne komme ut på alle språk og til alle folkeslag.

Sammenlignet med de selskaper som gjennom mer enn hundre år har kjent dette ansvar, blir vår innsats beskjeden. Men veksten har vært oppmuntrende, og i og med at Norge er et av de land hvor Bibelen er aller mest utbredt, skulle det være grunn til å håpe at vi også i denne gren av misjonsarbeidet kan komme til å ta «vår forholdsvis del».